O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI INV.№

1995 йил 10 июндан чиқа бошлаган

Миллий тиклониш

MILLIY TIKLANISH

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТА

2008 йил 14 МАЙ Чоршанба

20 (457)-сон

ДОРИЛФУНУНИМ — ФАХРИМ, ҒУРУРИМ

Эрта тонгдан автобусу метро бекатларининг гавжумлиги одатий ҳолат, албатта. Турли ёшдаги кишилар турли ерларга — кимдир ишга, кимдир ўқишга шошади. Метронинг Беруний бекати ҳам бундан мустасно эмас. Фақат бир фарқ бор — бу ерда чиқиб-тушувчиларнинг аксариятини ёшлар ташкил қилади. Уларнинг кўпчилиги эса Ўзбекистон Миллий университети талабаларидир!

Бу гўшада не-не инсонларнинг умри кечган, не-не етук кишиларнинг излари қолган. Талабалар шаҳарчасидан чин маънода ёшликнинг иси келади. Ёшликкагина хос гўзаллик, шижоат, ғайрат, шиддату шаҳднинг бўйлари кезади. Бу даргоҳ юртимизнинг барча бурчакларидаги ёшларни ўзига оҳанрабодек тортади. Чунки Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети айнан шу ерда жойлашган.

Тошкент давлат университетига 2000 йил 28 январда давлатимиз раҳбарининг Фармони билан "Ўзбекистон Миллий университети" мақоми берилиши ўқув даргоҳи илмий жамоатчилигида чексиз ифтихор туйғуларини уйғотди. Бу Фармон юрт ва миллат равнақи йўлида меҳнат қилган зиёлилар хизматининг эътирофи бўлди десак, муболаға бўлмайди. Президентимизнинг жорий йилнинг 9 апрелида қабул қилинган "Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетининг 90 йиллигини нишонлаш тўғрисида"ги Қарори эса мазкур олий даргоҳ таҳсилини олган катта-ю кичик қалбини бирдек тўлқинлантирди. Айниқса, мазкур айём Ёшлар йили билан уйғунлашиб ўзгача аҳамият касб этади. Бу борада Қарорда ҳам алоҳида таъкидланган: "Ташкилий қўмита бир ҳафта муддат ичида ушбу санага бағишланган тадбирлар режасини ишлаб чиқсин ҳамда уларнинг "Ёшлар йили" Давлат дастурида белгиланган мақсад ва вазифаларга уйғун ва ҳамоҳанг равишда ўтказилишига алоҳида эътибор қаратсин".

1918 йилда жадидчилик ҳаракати пешқадамларидан бўлган Мунаввар қори Абдурашидхонов ташаббуси остида фаолият бошлаган Миллий дорилфунун 90 йиллик йўлни босиб ўтди. Дастлаб уч босқичда таълим олиб борилиши белгиланган илм даргоҳининг олий босқичида бешта йўналишдаги факультет бор эди. Доимо ёш авлод, миллат камолотида катта аҳамиятга эга бўлган олий даргоҳнинг ҳозирда мавжуд 13 та факультетида 11 мингдан ортиқ талаба таҳсил олмоқда.

— Ҳужжатларимни Миллий университетнинг журналистика факультетига топширмоқчиман, — дейди ЎзМУ қошидаги академик лицейнинг битирувчи босқич талабаси Зуҳра Бегимқулова. — Бу даргоҳ талабалари орасидан қанчалаб етук инсонлар етишиб чиққан. Тўғри, аввало, таҳсил олишда кўп нарса одамнинг салоҳиятига, қобилиятларига боғлиқ. Лекин гап қобилиятнинг қай томонга йўналтирилишида. Шундай бўлгач, инсон доимо яхши устозга эҳтиёж сезади. Университетда фаолият олиб бораётган устозлар ҳақида эса талабалардан илиқ сўзларни кўп эшитганман. Бунга ишонганим учун ҳам ушбу ўқув даргоҳи талабаси бўлиш ҳақидаги қарорим қатъий.

Қарорда таъкидланганидек, "Мамлакатимизда ва бутун Ўрта Осиё минтақасида энг нуфузли ва етакчи олий ўқув юртларидан бири бўлган Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетининг ёшларнинг интеллектуал ва маънавий салоҳиятини ошириш, юртимиз илм-фани ва маданияти, замонавий таълим тизимини ривожлантириш, юксак малакали мутахассислар тайёрлаш, йигит-қизларимизни ватанпарварлик ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялаш борасидаги беқиёс ўрни ва улкан ҳиссаси..." бор. Ўзбекистон Қаҳрамонлари, қатор юксак мукофот ва унвон соҳиблари, академиклар, таниқли шоиру ёзувчилар, давлат ва жамоат арбоблари шу қутлуғ масканда таҳсил олиб, камолга етганларини алоҳида таъкидлаш лозим.

Ўзбекистон Миллий университетининг 90 йиллигига

— Машҳур ёзувчи ва шоирларнинг айнан ЎзМУда таҳсил олганлигини билиб, орзуга айб йўқ деганларидек, мен ҳам шу даргоҳда ўқишни орзу қилардим, — дейди "Шуҳрат" медали соҳибаси, журналист Майсара Назарова. — Ниҳоят, 1990 йилда мақсадимга эришдим. Бу ҳақда эшитганимда севинчдан йиғлаб юборганим кечагидек эсимда. Ахир, шундай нуфузли университетда таҳсил олиш ҳаммага ҳам насиб қилавермайди-да.

Устозлардан олган сабоқларим иш фаолиятимда ҳам, ҳаётимда ҳам ўз самарасини бермоқда. Айни пайтда ёшлигимдан севиб мутолаа қиладиган газетам — "Туркистон"-да ишлаяпман. Орзуларим ушалиб боряпти. Бугун бизга сабоқ берган устозларимизни кўрсак — университетимиз, университетни кўрсак — устозлару курсдошларимиз хаёлимиздан ўтади. Энг азиз лаҳзаларимиз ўтган бу азиз даргоҳга меҳримиз беқиёс.

Бугун ҳам университет талабаларининг кўпчилигини иқтидорли, истеъдодли ёшлар ташкил қилади. Улар орасида Президент стипендиатлари, Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндорлари, Улуғбек, Навоий стипендияси соҳиблари бор. Талабалар қўлга киритаётган ютуқларда уларга яратилган қулайликлар муҳим омил бўлмоқда. Ўқув бинолари, талабалар турар-жойларидаги шарт-шароитларда ҳукуматимизнинг ғамхўрлиги, ёш авлодга бўлган эътибори намоён.

Катта байрам тантанаси олдидан университет ҳудудида ободонлаштириш, қурилиш, таъмирлаш ишлари амалга оширилади. Факультетларда "Таълим жараёнини такомиллаштиришнинг долзарб масалалари" мавзуида илмий-услубий анжуманлар, фахрийлар, устозлар ва талабалар ўртасида "Икки авлод учрашуви" каби тадбирлар, "Ёшлик" талабалар шаҳарчаси спорт майдонларида профессор-ўқитувчилар ва талаба-ёшлар ўртасида спорт мусобақалари, турли маданий тадбирлар уюштирилади. Шу йилнинг август ойида "Мамлакатимиз олий таълим тизими ва илм-фани ривожида Ўзбекистон Миллий университетининг роли" мавзуида халқаро конференция, сентябрь ойида "Ёшлар бугунги ва эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучидир" шиори остида мамлакатимиз олий ўқув юртлари фестивали бўлиб ўтади. Демак, яқин кунларда шаҳарча бугунгидан ҳам кўркамроқ қиёфа касб этади.

Биласиз, ўзбек тўйларининг ўзгача файзи бор. Тўй бўладиган ҳовлидаги шукуҳ ҳам ўзига хос. Бугун Ўзбекистон Миллий университети ана шундай тараддудда. "Ёшлик" шаҳарчаси, олий таълим даргоҳини юбилей шукуҳи кезмоқда. Зеро, 90 йиллик тўй чин маънода бутун ўзбек халқининг ҳам байрамидир.

Зумрад ВАҲОБОВА,
"Миллий тиклониш" мухбири.

● Фракция йиғилиши

Ўзбекистон "Миллий тиклониш" демократик партиясининг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракциясининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Унда фракция аъзолари, партия Марказий кенгаши девони ходимлари ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди. Йиғилишни парламент қуйи палатаси Спикери ўринбосари, ЎзМТДП фракцияси раҳбари Ҳуршид Дўстмуҳамедов олиб борди.

ҲАЁТИЙ МУҲИМ ҚОНУНЛАР МУҲОКАМАСИ

Кун тартибидаги бир қатор қонун лойиҳалари депутатлар томонидан қизғин муҳокама қилинди. Хусусан, "Тезкор-қидирув фаолияти тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни лойиҳаси (учинчи ўқиш) юзасидан Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси ўринбосари Бахтиёр Ёқубовнинг ахбороти тингланди. Таъкидландики, ушбу қонун лойиҳаси илгари ҳам депутатлар томонидан ялпи йиғилишда биринчи ва иккинчи ўқишларда кўриб чиқилган эди. Ишчи гуруҳи томонидан мазкур лойиҳа учинчи ўқишга тайёрланди.

Фракция аъзолари "Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни лойиҳаси (учинчи ўқиш)ни ҳам муҳокама қилдилар. Ушбу қонун лойиҳаси ҳам қуйи палатанинг йиғилишларида муҳокама этилган эди. Аммо қонун лойиҳасини такомиллаштириш мақсадида у қайтадан ишчи гуруҳ томонидан тайёрланди. Мазкур лойиҳа ҳам депутатлар томонидан атрофлича ўрганиб чиқилиб, ялпи йиғилишга тавсия этилди.

Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси аъзоси Ойша Ахунованинг "Ўзбекистон Республикасининг Хўжалик процессуал кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқиш)ги ҳисоботи тингланди. Айтиш жоизки, амалдаги Хўжалик процессуал кодексига кўра, ишда иштирок этувчи шахс қабул қилинган суд ҳужжатларидан норози бўлган тақдирда, судга назорат тартибида протест келтириш тўғрисида ариза билан мурожаат қилишга ҳақли. Бироқ, Хўжалик процессуал кодексининг 23-бобида бундай аризалар билан мурожаат қилиш масалалари етарли даражада аниқ белгиланмаган, яъни ариза бериш тартиби, унга қўйиладиган талаблар, кўриб чиқиш муддатлари каби масалалар ҳал этилмаган.

"Ўзбекистон Республикасининг маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси (биринчи ўқиш) ҳам фракция аъзолари томонидан қизғин муҳокама қилинди. Бу масала бўйича Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси аъзоси Фахриддин Комиловнинг ахбороти тингланди. Олий Мажлиснинг 2001 йил 12 майдаги 222-II-сонли қарори билан тасдиқланган "Амалга оширилиши учун лицензиялар талаб қилинадиган фаолият турларининг рўйхати"га асосан ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги 73 та фаолият тури учун лицензия олиниш шартлиги белгиланган. Ушбу фаолият турлари лицензияланиши лозим бўлса-да, қонунда (МЖтК 151, 167, 176^3-моддалари) фақат уч турдаги фаолият билан лицензиясиз шуғулланиш учун маъмурий жавобгарлик назарда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси МЖтК 176-моддасининг 3-қисми, шу модда 2-қисми талабларидан келиб чиқишини эътиборга олиб, ўзгартиш киритиш таклиф қилинмоқда. Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонунчиликни такомиллаштириш мақсадида Кодексга лицензиясиз фаолият кўрсатганлиги учун маъмурий жавобгарликни белгиловчи умумий норма киритиш ҳамда маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларнинг тааллуқлилигига оид масала юзасидан ўзгартиш киритиш таклиф этилмоқда.

Муҳокама этилган қонун лойиҳалари бўйича депутатлардан Олимжон Ўсаров, Абдурашид Тўхтабоевлар ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди. Фракция йиғилишида партия ҳаётига оид бошқа қатор муҳим масалалар ҳам кўриб чиқилди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ҳосил КАРИМОВ.

АЁЛИ АРДОҚЛАНГАН ЮРТ

Хотин-қизларнинг жамият ҳаётида тутган ўрнини кучайтириш ва иштирокини таъминлаш ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамиятининг асосий тамойилларидан бири ҳисобланади. Шу боис, мамлакатимизда мустақилликнинг илк пайтидан бошлаб бу масалага алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, энг аввало, мамлакатимиз Конституциясида белгиланди. Асосий Қонунимизнинг 46-моддасида: «Хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқлидир», — деб ёзиб қўйилган.

Таъкидлаш жоизки, мустақиллик даврида аёлларнинг жамиятдаги ўрни янада ошди. Юртбошимиз 8-март — Халқаро хотин-қизлар куни муносабати билан Ўзбекистон хотин-қизларига байрам табригида шундай деганди: «Бугунги кунда ўз ақли, билими ва истеъдоди, меҳнатсеварлиги ва шижоати билан ҳаётнинг ҳал қилувчи соҳаларини тебратиб — бу оила бекалиги бўладими, давлат ва жамият бошқаруви, тиббиёт, таълим-тарбия, маданият ва илм-фан тараққиёти бўладими, фермерлик ҳаракати ва касаначилик, кичик бизнес ва тадбиркорлик бўладими — мана шундай мураккаб вазифаларни аёлларимиз самарали адо этиб келаётганини катта ғурур ва мамнуният билан таъкидлаймиз». Дарҳақиқат, бугун мамлакатимиз хотин-қизларини ҳар бир соҳада учратиш мумкин. Улар маълум бир соҳанинг нафақат оддий иштирокчиси, балки фаол аъзоси, ҳатто ташкилотчиси ва яратувчисига айланмоқда.

Айниқса, 2004 йилда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн бешинчи сессиясида «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги ҳамда «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайлов тўғрисида»ги қонунларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилганлиги аёллар жамиятнинг фаол фуқаросига айланиши, ижтимоий-сиёсий жараёнлар, хусусан, қонун чиқарувчи олий ҳокимиятда иштирокининг янада кенгайишига имкон яратди. Боиси сайловлар тўғрисидаги қонунларда хотин-қизлар сони сиёсий партиялардан кўрсатилган депутатликка номзодлар умумий сонининг камида ўттиз фоизини ташкил этиши белгилаб қўйилди. Бу 2004 йилда бўлиб ўтган сайловларда амалий исботини топди. Сайлов натижаларига кўра Олий Мажлис Қонунчилик палатасига депутат этиб сайланган хотин-қизлар сони илгариги чақириққа нисбатан икки баробарга кўпайди — 21 нафарни ташкил этиб, умумий депутатларнинг 18 фоизини, Сенат таркибида эса 15 нафар аёлни ёки умумий сенаторларга нисбатан 15 фоизни ташкил этди. Айни шу ҳолат 2004 йилда бўлиб ўтган Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар Кенгашларида ҳам қузатилди.

Кучли фуқаролик жамияти сари

Бир вақтнинг ўзида Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси Бош вазир ўринбосари ҳам ҳисобланади. Бундан ташқари Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар ҳамда 219 та туман (шаҳар)лардаги ҳокимларнинг ўринбосарлари хотин-қизлар қўмиталари раисларидир.

Мустақиллик даврида аёлларнинг фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш органларидаги иштироки ҳам кескин кўпайди. Маълумотларга қараганда, айни пайтда 1043 нафар аёл маҳалла ва қишлоқ фуқаролар йиғинларини бошқармоқда. 2006 йилнинг бошида эса уларнинг бу органлардаги сони 734 нафарни ташкил этган эди. Мазкур рақамлар ҳам хотин-қизлар бошқарув органларида кўпаяётганидан далолат беради. Яна бир қувонарли далил шундан иборатки, яқиндан бошлаб қонун чиқарувчи олий ҳокимият қуйи палатаси, яъни Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикерлигига ҳам аёл киши сайланди. Булар, албатта ўз-ўзича бўлаётгани йўқ. Президентимиз ташаббусларининг маҳсулидир. Шу ўринда Юртбошимизнинг 2004 йил 15 майдаги «Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонини алоҳида таъкидлаш жоиз. Мазкур Фармон аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларни мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётида тўлақонли ва фаол иштирок этишини таъминлаш, хотин-қизлар ҳамда ёшларнинг маънавий ва интеллектуал савиясини юксалтиришга қаратилгани билан аҳамиятлидир. Натижада бугунги кунда 7704 та маҳаллада диний-маърифий ва маънавий ахлоқий тарбия масалалари бўйича аёллардан иборат маслаҳатчилар иш олиб боришмоқда.

Маълумки, кейинги пайтда бутун дунёда гендер тенглиги масаласига жиддий эътибор қаратилмоқда. Ва бу масала турли халқаро ташкилотлар томонидан мунтазам ўрганилиб, мониторинг қилиняпти. Бот-бот муайян мамлакатлар мисолида муқояса ва таҳлил қилиб борилади. Европа парламенти депутатлари мамлакатимизда гендер тенглиги масаласини муҳокама қилганидан кўпчилик хабардор бўлса керак. Қувончлиси шундаки, улар юртимизда аёллар ҳуқуқи ва гендер тенглиги масаласига катта эътибор қаратилаётганини эътироф этишди. Айниқса, Президентимиз ташаббуси билан қабул қилинган «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий қонунга юксак баҳо бердилар. Европарламентнинг аёллар ҳуқуқлари ва гендер тенглиги бўйича қўмитаси раиси А. Заборска, Европарламентнинг аёл ҳуқуқлари ва ташқи алоқалар бўйича қўмита аъзоси Д. Пак, Европарламентнинг Европа давлатлари учун иттифоқ гуруҳи сиёсий маслаҳатчиси Э. Кропайте ўз чиқишларида мамлакатимизда аёлларнинг барча соҳалардаги иштирокини янада фаоллаштиришга қаратилган сиёсатини тўлалигича ёқлашди. Хотин-қизларни иш билан таъминлаш учун янги имтиёзлар яратилаётганлиги, уларнинг илм олишлари, хусусий тадбиркорлик билан шуғулланишларига ҳеч қандай тўсиқ йўқлиги, айниқса, маҳалла институтидаги фаол иштирокини эътироф этдилар.

Бундай ютуқ ва эътирофга, албатта, бирданига эришилгани йўқ. Шу ўринда юртимизда муайян йилларнинг Оила ва Аёллар йили этиб белгиланганлигини алоҳида таъкидлаш керак. Мазкур йилларга атаб Давлат дастурлари тузилганлиги ва кенг миқёсли тадбирлар амалга оширилганлиги эришилган ютуқларимизга замин бўлди, деб айтиш мумкин.

Мавлуда ЗИЯЕВА,
халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши депутати, I Республика тиббиёт коллежи директори.

ЯХШИЛИК

Бир куни қизим ҳадеганда ўқишдан келавермади. Ажабланиб соатга тез-тез қарадим. Келадиган вақти аллақачон бўлганди. Хавотирланганим — қизим камқонлик касаллигига чалинганди. Тез-тез боши айланиб турарди.

Турмуш ўртоғим вафот этгани учун, фарзандларимга вақтида витаминли овқатлар едиролмасдим. Аксига олиб ўша куни эрталаб қизи тушмагур нонушта ҳам қилмай кетганди. Ишқилиб йиқилиб тушмасин-да, деган ўй билан деразадан пастга қарадим. Шу пайт эшигимиз қўнғироғи жиринглаб қолди. «Хайрият, келди», — дея дарҳол эшикни очдим. Кўзим баланд бўйли, қош-кўзи қоп-қора, сочларига озроқ оқ оралаган бегона кишига ва унинг ёнида худди айб иш қилиб қўйгандек жовдираб турган қизимга тушди.

— Ассалому алайкум, келинглар, — дедим бир унга, бир қизимга қараб.

Улар уйга киришди. Қизимнинг рангига қараб нима бўлганини аллақачон сезгандим.

Ўзбек феъли

— Синглим, қизингизни эҳтиёт қилинг. Сал қолди метрода йиқилиб тушишига. Омонатингизни қўлингизга топширдим. Энди хайр, — дея бояги киши чиқиб кетди.

Қизимдан нима бўлганини сўрадим. «Ўқишдан қайтаётиб метрога тушдим. Поездни кутиб тургандим, бирдан бошим айланиб, кўз олдим қоронғилашиб кетди. Яхшиямки атрофдаги устунга суяниб, секин ўтирдим. Кейин мана шу амаки мени ташқарига олиб чиқди. Атрофдаги ошхоналарнинг бирига олиб кириб, мажбурлаб овқатлантирди, иссиқ чой ичирди. «Уйингга олиб бориб қўяман, бўлмаса бу аҳволда етиб боролмайсан. Менинг ҳам сен тенги қизларим бор», — дея қўярда-қўймай такси тўхтатди.

— Унинг кимлигини билдингми?

— Сўрашга уялдим.

— Инсофли одам экан. Худойимнинг ўзи унинг ишини ўнгласин, — дея дуо қилиб, ошхона томонга юрдим. Чой қўйдим. Қизимдан нима овқат қилишни сўрадим.

— Қорним тўқ. Овора бўлманг, ойижон. Бироз ётсам ўзимга келаман, — деди қизим.

Орадан ярим соатлар вақт ўтди. Эшигимиз қўнғироғи кетма-кет жиринглади. Катта қизимнинг ўқишдан қайтишига ҳали вақтли эди. «Ким бўлиши мумкин?» — дея ҳайрон бўлиб эшикни очдим. Остонада бояги киши қўлида елим халта кўтариб турарди.

— Вой, сизми? Келинг, бир пиёла чой ичиб кетинг, — дедим унга ҳурмат билан. — Сизга раҳмат айтишни ҳам унутибман.

— Синглим, мана шуни қизингизга едиринг. Ҳарна куч бўлади, — дея у қўлидагини менга узатди.

— Кечирасиз, ололмайман, шундоқ ҳам бизга катта яхшилик қилдингиз.

— Буни савоб учун қилаяпман. Менинг ҳам қизингиз тенги қизларим бор. Олинг, синглим, қўлимни қайтарманг, — дея елим халтани менга тутқазди. Кейин чиқиб кетди. Халтани очдим. Икки килоча жигар гўшти, яна анчагина озиқ-овқат маҳсулотлари экан.

Бегона одамнинг бу эҳсонини кўриб йиғлаб юбордим.

Хонбиби ҲИММАТ қизи.

Газетамизга «Ўзбекистон почтаси» АЖ ва «Матбуот тарқатувчи» АКнинг барча бўлимларида обуна давом этаётганлигини эслатиб ўтамиз.

XX асрнинг иккинчи ярмида ривожланган мамлакатларда фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлатнинг шаклланиши натижасида парламент тизимини такомиллаштиришга бўлган эҳтиёжларнинг вужудга келиши натижасида икки палатали парламентга бўлган зарурият кучайди. Давлат ҳокимияти ва жамиятни демократлаштиришнинг муҳим омили сифатида жамиятдаги ижтимоий қатламларнинг манфаатларини янада кенгроқ ва чуқурроқ ифодалаш сари интилишлар икки палатали парламентларни фуқаролик жамияти қуришнинг муҳим шартларидан бирига айлантирди.

ПАРЛАМЕНТ – ЖАМИЯТ ҲАЁТИНИНГ КЎЗГУСИ

Ўтган асрнинг 70-90-йилларига келиб дунёдаги икки палатали парламентлар сони 45 тадан 67 тага етди. Жаҳондаги бир палатали парламентларнинг деярли учдан икки қисмидан кўпроғи асосан ривожланаётган давлатлар ҳиссасига тўғри келади. Агар ҳозир дунёда 90 га яқин давлатда бир палатали парламент фаолият кўрсатаётган бўлса, уларнинг 62 таси ўтган асрнинг 60-йилларида мустақилликка эришган мамлакатларга тегишлидир.

Икки палатали парламентларнинг ривожланиш ва такомиллашиш тажрибасини ўрганиш натижаси шуни кўрсатдики, бу каби парламентларда жамиятдаги турли-туман ижтимоий табақалар манфаатларини ифодалаш, минтақалар анъаналарини сақлашга интилиш ва ҳудудий манфаатларни парламентга етказиш, ҳар икки палата ўзаро зиддиятлари ва келишувлари асосида турли манфаатларни ўзаро мувозанатлаштириш, шунингдек, бу манфаатларни ўзаро мувофиқлаштириш ҳаётий воқеликка айланди.

Ўзбекистонда икки палатали парламентни ташкил этиш ғоясини дастлаб мамлакат Президенти И. Каримов илгари сурди. Мамлакатимиз раҳбари иккинчи чақириқ Олий Мажлисининг иккинчи сессиясида миллий парламентаризмни ривожлантириш ва янада такомиллаштириш хусусида тўхталиб, яқин истиқболда икки палатали қонун чиқарувчи орган яратилиши лозимлиги ҳақидаги ташаббус билан чиқди.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган парламент ислоҳотларида ҳамда халқчил қонунлар қабул қилиш жараёнларида фуқаролик жамияти институтларининг иштирокини кенгайтириш ва улар фаолиятини демократик тамойиллар асосида такомиллаштириш масаласининг нечоғлик аҳамиятли эканлигини Президент И. Каримов қуйидагича ифодалаб берган эди: «Парламент — бу жамият ҳаётини ойнадек яққол акс эттирадиган кўзгу. Бинобарин, жамиятда қандай интилиш, фикр ва қарашлар мавжуд бўлса, улар парламентдаги муҳокама ва мунозараларда ўз ифодасини топиши керак. Ана шунда парламент халқнинг хоҳиш-иродаси, эзгу мақсадларини мужассам эта олади. Шундан кейин одамлар бундай қонунчилик ҳокимиятига ишонади».

Мамлакатда икки палатали парламентнинг юзага келиши учун табиийки, амалдаги Конституцияга тегишли ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш лозим эди. Ўзбекистонда икки палатали профессионал парламентни шакллантириш ислоҳотлари юртимизнинг фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат қуришга доир стратегик мақсадларни амалга ошириш сари интилишини ифодалайди.

Икки палатали парламентни шакллантириш ислоҳотларида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IX сессияси (2002 йил, август) муҳим ўрин тутади. Сессия мамлакат Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида»ги маърузаси асосида қарор қабул қилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг VIII ва IX сессиялари қарорларини бажариш учун ҳукумат ва парламент томонидан кенг кўламли ишлар олиб борилди. Олий Мажлиснинг X сессияси (2002 йил, декабрь) «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида»ги Конституциявий қонунларни қабул қилиб, мамлакатнинг янги, икки палатали парламентини шакллантиришнинг ва икки палатали парламент фаолиятининг асосий принципларини ва ҳуқуқий асосларини яратиб берди. Бунда қонунчилик палатасининг кўппартиялилик асосида шакллантирилиши ҳақидаги қоида асосий принциплар қаторида мустаҳкамланди.

Мамлакат парламенти тўғрисидаги қонунларда илк марта сиёсий партияларнинг парламент фракцияларини тузиш ва уларни мувофиқлаштирадиган меъёр ва тамойиллари ифодаланди. Олий Мажлиснинг XI сессияси (2003 йил, апрель) «Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»ги қонунни қабул қилди. Олий Мажлиснинг XII сессияси (2003 йил август) «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида» ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонунларнинг янги таҳририни қабул қилди. «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги қонунга ўзгартиришлар киритди ҳамда қонунчилик палаталари ва Сенатнинг регламентлари тўғрисидаги қонунларни қабул қилди. Шу билан мамлакат Конституциясига киритилган ўзгартиришлар ва бўлажак парламент палаталари тўғрисидаги конституциявий қонунларнинг амалда бажарилиши механизмларини белгиловчи ҳуқуқий ҳужжатларни шакллантиришга доир парламент ислоҳоти доирасида олиб бораётган қонунчилик ишларининг асосий босқичи ўз ниҳоясига етди.

Иккинчи чақириқ Олий Мажлиснинг VIII сессиясида (2002 йил, 4 апрель) қабул қилинган "Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимиятини ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий Қонунини амалиётда ўз ифодасини топишини таъминлаш учун Олий Мажлис кенгаши қарори билан парламент қўмиталари раислари, депутатлар фракциялари вакиллари, депутатлар, таниқли ҳуқуқшунос, сиёсатшунос, социолог, иқтисодчи олимлар, давлат органларида катта тажриба тўплаган амалиётчилардан иборат таркибда махсус комиссия ташкил этилди. Бу комиссия иккита катта асосий ҳужжат ишлаб чиқди: улар 2002 йил 27 январда ўтказилган Ўзбекистон Республикаси референдумининг якунлари бўйича амалга ошириладиган қонунчилик ишларининг асосий йўналишлари; "Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий қонуни лойиҳаси.

Қонун лойиҳасини шакллантиришда Олий Мажлис Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси, Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти ва Тошкент давлат юридик институти ҳамкорликда икки палатали парламентнинг ташкил этилиши, фаолияти ва ҳокимиятни ташкил этиш масалалари мавзусидаги ўтказилган иккита халқаро конференция муҳим ўрин тутди. Мазкур тадбирларда Европа Иттифоқи ва унинг TACIS лойиҳаси экспертлари томонидан билдирилган таклиф, тавсия ва мулоҳазалар қонун лойиҳасини тайёрлаш жараёнларида муҳим ўрин тутди ва уни узоқ йиллар синалган, ўзини амалий самарасини берган тажрибаларни ўзида мужассам этишга замин яратди.

Ўн еттинчи мақола

"Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида"ги Конституциявий қонуннинг 9-моддаси Сенатнинг мутлақ ваколатларини белгилаб берди.

Ҳар иккала Конституциявий қонунларнинг 12-моддаларида ҳукумат ва унинг органлари устидан парламент назоратини амалга ошириш мақсадларида махсус "Парламент сўрови"га ("интерпеляция") доир қоидалар киритилди. Мазкур қоида қонун чиқарувчи ҳокимият билан ижроия ҳокимиятлари ўртасидаги ўзаро мувозанатлашув жараёнларини таъминлаб бериши шубҳасиздир. Бу қоида ҳуқуқий давлатнинг муҳим принципларидан бири бўлиб, у фуқаролик жамияти институтлари мустақиллигини таъминлашда ҳам муҳим ўрин тутади. Шунингдек, бу иккала ҳокимият ўртасидаги муносабатлар ва мувозанатлар кейинчалик суд ҳокимияти мустақиллиги учун шарт-шароитлар яратиб беради. Бошқача айтганда, қонунлардаги бу демократик принцип ҳокимиятларни фуқаролик жамияти "ушлаб туриш" функцияларини бажаришларининг ҳуқуқий асоси ҳамдир. Ҳокимиятлар ўртасидаги ўзаро бир-бирини назорат қилиш уларнинг ўзаро тенглигини таъминлаб туришнинг муҳим тамойилларидан биридир.

Тарихий ҳақиқат саҳифалари

Қонунчилик палатаси депутати ва Сенатор бўлиб сайланиш учун йигирма беш ёшга тўлган ҳамда камида беш йил мамлакат ҳудудида муқим яшаётган Ўзбекистон Республикаси фуқароси сайловларда ўз номзодини қўйиши мумкин. Ривожланган мамлакатларда Сенатор ёки юқори палата аъзоси бўлиш учун номзодлар камида 30-35 ёшга тўлган бўлиши лозим. Ҳар иккала Конституциявий қонунларнинг 13-22-моддаларида Қонунчилик палатаси Спикери ва Сенат раисининг ҳуқуқий мавқелари, ваколатлари, палаталар кенгашлари, қўмиталари, уларнинг ишини ташкил этиш, мажлислари, қарорлари ва палаталар комиссияларининг ҳуқуқий мақомлари, партия фракциялари ва депутатлар гуруҳларининг ваколатлари ва мақомлари демократик принциплар талаблари даражасида белгилаб берилган.

Конституциявий қонунларга мувофиқ қонунчилик ташаббуси билан чиқиш ҳуқуқига эга бўлган субъектлар ҳам илғор халқаро тажрибалардан келиб чиқиб белгиланган: "Қонунчилик палатасида қонунчилик ташаббуси билан Ўзбекистон Республикаси Президенти, ўз давлат ҳокимиятининг олий органи орқали Қорақалпоғистон Республикаси, Ўзбекистон Республикаси Қонунчилик палатаси депутатлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди, Олий суди, Олий хўжалик суди, Бош прокурори эгадирлар ва бу ҳуқуқ қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи субъектлари томонидан қонун лойиҳасини Қонунчилик палатасига киритиш орқали амалга оширилади" (27-модда).

Қонунчилик палатаси сайлов округлари бўйича кўппартиялилик асосида сайланадиган 120 депутатдан иборат бўлади. Бу палата депутатларини мамлакат фуқаролари ялпи, тенг ва тўғридан-тўғри сайлаш ҳуқуқига мувофиқ, яширин овоз бериш йўли билан сайлайдилар. Сенатнинг 100 аъзо (сенатор)дан таркиб топган ҳудудий вакиллик палатаси бўлишлиги белгилаб қўйилган. Сенат аъзолари тенг миқдорда — 6 кишидан — Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан сайланади. Улар Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, қўмиталарнинг раислари ва уларнинг ўринбосарларини сайлаш;

— Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг тақдимига биноан Қонунчилик палатаси депутатини дахлсизлик ҳуқуқидан маҳрум этиш тўғрисидаги масалаларни ҳал этиш;

— сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ҳаёт соҳасидаги у ёки бу масалалар юзасидан, шунингдек, давлат ички ва ташқи сиёсати масалалари юзасидан Қонунчилик палатасининг қарорларини қабул қилиш каби ваколатлар киради.

Ривожланган давлатлар тажрибаларини миллий анъаналар билан уйғунлаштирган ҳолда Сенатга ижро ҳокимиятининг ҳозирги мавжуд ваколатларининг бир қисмини бериш, шунингдек, Сенатни ижро ҳокимиятини шакллантиришдаги ўрнини ошириш кўзда тутилди.

Қонунчилик палатасининг ваколат муддати беш йилга белгиланди. Қонуннинг 6-моддасида қуйидаги қоида мустаҳкамланди: "Сайлов куни йигирма беш ёшга тўлган ҳамда камида беш йил Ўзбекистон Республикаси ҳудудида муқим яшаётган Ўзбекистон Республикаси фуқароси Қонунчилик палатасининг депутати бўлиши мумкин. Айни бир шахс бир пайтнинг ўзида Қонунчилик палатаси ва Сенат аъзоси бўлиши мумкин эмас". Қонунчилик палатасининг ваколатлари демократик принциплар ва қадриятлар асосида белгиланди. Шу билан бирга, унда миллий анъаналар, мамлакатдаги тўпланган парламентчилик тажрибаларига ҳам эътибор берилди. Конституциявий қонуннинг 8-моддасида қуйи палата билан Сенатнинг биргаликдаги ваколатлари белгиланди:

Шунингдек, Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг биргаликдаги ваколатларини амалга ошириш регламентига асосан кўриладиган масалалар олдин Қонунчилик палатасида, кейин эса Сенатда кўриб чиқиш қоидаси киритилди. Шу билан бирга, Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг айрим мутлақ ваколатлари ҳам Конституциявий қонунларда мустаҳкамлаб қўйилди. "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида"ги Конституциявий Қонуннинг 9-моддасида Қонунчилик палатасининг мутлақ ваколатлари қуйидагича ифодаланди:

— Қонунчилик палатасининг Спикери ва унинг ўринбосарларини, қўмиталарнинг раислари ва уларнинг ўринбосарларини сайлаш;

— Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг тақдимига биноан Қонунчилик палатаси депутатини дахлсизлик ҳуқуқидан маҳрум этиш тўғрисидаги масалаларни ҳал этиш;

— сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ҳаёт соҳасидаги у ёки бу масалалар юзасидан, шунингдек, давлат ички ва ташқи сиёсати масалалари юзасидан Қонунчилик палатасининг қарорларини қабул қилиш каби ваколатлар киради.

Ривожланган давлатлар тажрибаларини миллий анъаналар билан уйғунлаштирган ҳолда Сенатга ижро ҳокимиятининг ҳозирги мавжуд ваколатларининг бир қисмини бериш, шунингдек, Сенатни ижро ҳокимиятини шакллантиришдаги ўрнини ошириш кўзда тутилди.

Юқори палата фаолияти сенаторларнинг ялпи мажлислар ва қўмиталари (комиссиялари) йиғилишларига вақти-вақти билан чақириладиган сессиялари, шунингдек, доимий ишлайдиган Сенат раҳбарияти, қўмита ва комиссияларнинг доимий ишлайдиган раҳбарларининг профессионал меҳнати билан амалга ошади. Қонунларни қабул қилиш жараёнлари ҳам тубдан ўзгарди. Икки палатали парламентда қонун фақат Қонунчилик палатасида қабул қилиниб, Сенат томонидан маъқулланиб, мамлакат Президенти имзо қўйганидан кейин ҳуқуқий кучга эга бўлади ва шундан сўнг белгиланган тартибда расмий нашрларда эълон қилинади. Белгиланган тартибга кўра, ҳар бир қонун албатта Қонунчилик палатасида, бир неча ўқишда кўриб чиқилганидан сўнг, қабул қилиниши лозим. Агар Қонунчилик палатаси бирон-бир қонунни қабул қилмаса, Сенат уни кўриб чиқиш ҳуқуқига эга эмас.

Шунингдек, Сенат қонунни маъқуллаши ёки қайтариши ҳам мумкин. Агар қонун Қонунчилик палатасида депутатлар учдан икки қисмининг овози билан қайта маъқулланганда Олий Мажлис томонидан қабул қилинган деб ҳисобланади. Икки палата нуқтаи назарини мувофиқлаштириш учун улар томонидан келишув комиссиясини тузиш механизмлари ҳам кўзда тутилган. Ва ниҳоят, қонун Олий Мажлис томонидан қабул қилингандан кейин, у ўн кун ичида имзолаш учун Республика Президентига юборилади. Президент қонунни ўттиз кун давомида имзолайди. Шу билан бирга, мамлакат раҳбари қонунни ўз эътирозлари билан Олий Мажлисга қайтариши ҳам мумкин. Бу ҳолда, у қайта муҳокама қилиниб, овозга қўйилади. Агар қонун қайта кўриб чиқилганда қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенат аъзолари умумий сонининг учдан икки қисмининг овози билан, яъни кўпчилик томонидан қўллаб-қувватланса, у қабул қилинган деб ҳисобланади ва Президент томонидан 14 кун ичида имзоланиши лозим (қонуннинг 31-моддаси).

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистонда қисқа давр ичида ривожланган давлатларга хос бўлган икки палатали парламентни шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари яратилди. Профессионал икки палатали парламентни шакллантириш билан боғлиқ бўлган қонунчилик асослари ва конституциявий ҳуқуқий асослар демократик қадриятлар, мамлакатимиздаги парламентчилик тажрибаларига асосланди. Муҳими, барча қонунлар халқаро меъёрлар талаблари даражасида қабул қилинмоқда. Мазкур қонунчилик жараёнлари кўрсатдики, Ўзбекистон фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат қуриш сари интилмоқда. Мамлакатимизда демократик ислоҳотлар янада чуқурлаштириб бормоқда.

Қонунчилик палатасининг сиёсий партиялар ва фуқароларнинг ташаббус гуруҳлари томонидан кўрсатилган номзодлари асосида шаклланиши мазкур палатани фуқаролик жамияти билан бевосита алоқадорликда бўлишини билдиради. Жамиятдаги турли ижтимоий қатламлар сиёсий партиялар ва ташаббус гуруҳлари воситасида ўз манфаатларини парламентга етказиш имкониятига эга бўлди. Сиёсий партиялар учун ҳам бош вазифа — давлат билан жамият ўртасидаги воситачилик функциясини бажариш имкониятлари яратилди.

Мамлакатимиз Президенти И. Каримов Олий Мажлис, Вазирлар Маҳкамаси ва Президент Девонининг Ўзбекистон мустақиллигининг 16 йиллигига бағишланган қўшма мажлисидаги маърузасида юртимиздаги парламент ислоҳотлари якунларини баҳолар экан, унинг натижалари тўғрисида қуйидаги фикрларни билдирди: "Бу борадаги асосий вазифа қуйи палата — Қонунчилик палатасини мунтазам фаолият кўрсатадиган профессионал органга айлантириш, юқори палата — Сенатни ҳудудлар манфаатларини ифода қиладиган вакиллик органи сифатида шакллантиришдан иборат эди. Шу тариқа қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг сифатли ва асосли бўлишига эришиш билан бир қаторда, ўзаро муносиблик ва мувозанатни сақлаш бўйича самарали тизим яратилмоқда, умумдавлат ва ҳудудлар манфаатларининг ўзаро мувозанати таъминланмоқда, аҳолининг мамлакатимиз ижтимоий ва сиёсий ҳаётидаги иштироки кўламини янада кенгайтириш имкони туғилмоқда".

Дарҳақиқат, икки палатали парламент ҳуқуқий асосларининг яратилиши билан "Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари" тамойили асосида ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти қуриш ислоҳотларини янада чуқурлаштириш ўз натижаларини бера бошлади. Қисқа муддат ичида мамлакатда икки палатали парламент шаклланиб, барча фуқароларнинг манфаатларини ўзида ифода этиш ва халқ иродаси асосида қонунлар қабул қилиш учун шарт-шароитлар яратилди. Жамиятдаги сиёсий партиялар ва нодавлат ташкилотларда ижтимоий қатламлар ва гуруҳларнинг манфаатлари ва ҳоҳишларини қонун чиқарувчи органга етказишга доир демократик тажрибалар тўпланди.

Мунирахон ҚОРИЕВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати.

ЎзМТДП Марказий кенгаши пленуми

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси Марказий кенгашининг навбатдан ташқари III пленуми бўлиб ўтди. Унда партия Марказий кенгаши ҳамда ЎзМТДПнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси аъзолари иштирок этишди.

Пленум ишида дастлаб "Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси ҳамда Фидокорлар миллий демократик партиясининг бирлашиши муносабати билан ЎзМТДПнинг навбатдан ташқари V Қурултойини чақириш тўғрисида"ги масала муҳокама этилди. Ушбу масала юзасидан ЎзМТДП Марказий кенгаши раиси Х. Дўстмуҳамедов маъруза қилди.

Таъкидлаб ўтиш жоизки, мамлакатимизда сиёсий партияларнинг фаолият юритиши учун кенг имкониятлар яратилмоқда, барча ҳуқуқий асослар мавжуд. Президентимиз ташаббуси билан «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий қонуннинг қабул қилиниши сиёсий партияларнинг ваколатларини кенгайтирди, шу билан бирга, уларнинг зиммасига масъулиятли вазифаларни ҳам юклади. Шу боис жамиятимизда юз бераётган сиёсий партиялар фаолиятига оид ўзгаришларни ислоҳот жараёнларининг мантиқий давоми, яъни янги босқичи сифатида қабул қилиш ўринлидир.

Пленумда партия Марказий кенгаши аъзоси, академик Азиз Қаюмов, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати Сарвар Абдуллаев, Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти лойиҳа раҳбари Лола Саидова, сиёсатшунослар Рустам Жумаев, Муқимжон Қирғизбоев, тарих фанлари номзоди Дилбарой Раҳмонова, Хоразм вилоят кенгаши раиси Баҳодир Бобожонов, Фарғона вилоят кенгаши раиси Бахтиёр Мўминов, Самарқанд вилоят кенгаши раиси Абдуқаюм Каримов, Жиззах вилоят кенгаши раиси ўринбосари Фурқат Тошбоев кун тартибига қўйилган масала юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати Абдуғафур Маматов шу муносабат билан тадбир иштирокчиларини ҳудудий партия ташкилотларининг конференцияларини ўтказиш жадвали билан таништирди. Партия Марказий кенгаши раиси ўринбосари Хайринисо Мирзажонова икки сиёсий партиянинг бирлашиши муносабати билан жорий йилнинг 7 июнида Тошкент шаҳрида ўтказиладиган ЎзМТДПнинг навбатдан ташқари V Қурултойини чақириш юзасидан ахборот берди.

Пленумда кун тартибидаги масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз.

ЗАМИНГА БАХШИДА УМР

Яқиндагина олий ўқув юртининг биринчи курсида ўқишни бошлаган Курбон дарсдан кейин факультетда уруш қатнашчиси билан бўлган учрашувдан қаттиқ таъсирланиб қайтди. Ётоқдаги ҳамхоналарига худди қизиқ бир кино ҳақида гапиргандай сўзлаб берди. Уруш фахрийси ёшларга жангу жадалнинг оловли нуқталаридаги жанг манзараларини ҳикоя қилганда барчанинг юз-кўзида ташвиш, безовталик акс этиб турарди.

«Қирғинбарот бир жангда омон қолганимни эсласам, тушимми-ўнгимми, дея аъзои-баданимни чимчилайман, — деб эслайди оқсоқол. — Белимда нимадир борлигини сездим. Қарасам, гимнастёрка ичкарисида онам бериб юборган нонинг бир бурдасини тумордай боғлаб қўйганлигимни эсладим. Ҳа, мени бу бало-қазолардан нон асраб қолибди, деган фикр хаёлимдан ўтди». Талабалар ҳузурида ўз бошидан ўтказган воқеаларни гапириб бераётган бу одам аслида бир умрга татигулик дарс ўтаётганлигини билганмикан.

Юртимиз зиёлилари

Самарқанд қишлоқ хўжалиги институти агрономия факультетида ўқиш бошлаган Курбон Эшмирзаев ўша кундан бошлаб бутун онгли ҳаётини нонга, нон мўл-кўлчилигини таъминлашга бағишлашни дилига тугди. Эҳ-ҳе, бу дунёда касб кўп, ҳунар кўп. Лекин инсон ризқ-рўзи, насибасини кўпайтириш, демакки, тинч-осойишта ҳаёт кафолатини таъминлашдан улуғ иш борми?! Курбон ёлғиз қолган дамларда хаёлга берилади. Битта деҳқон бир йилда нечта одамни боқар экан. Ёки бир ҳовуч буғдой дастурхонга нон ҳолида етиб келиши учун нечта одамнинг қўлидан ўтар экан. Кўринишидан оддий туюлган бу манзара аслида инсониятнинг буюк мўъжизаси эмасми?!

Кўнглида эзгу ўй-ниятларни туккан йигит институтни битириб, тўғри Галлаоролдаги дончилик илмий тадқиқот институтига ишга келди. Бу ерда Гуласал деган қиз билан танишди. Кўз остига олиб қўйган бу қизни Самарқанддаги чет тиллар институтига ўқишга киришига жон куйдирди. Битиришини кутди. Уларнинг суҳбатлари қовушиб кетар, лекин учрашганларида ҳеч ким севги ҳақида сўз очмасди. Шундай дийдорлашувлардан бирида йигит сўз қотди:

— Бўпти. Келгуси ҳафта сизларникига нон юбораман.

— Уйимизда нон етарли, — деди дафъатан бу гапни тушунмаган Гуласал.

— Қани, биз юборган нонни ушатиб кўринглар-чи, буёғи бир гап бўлар.

Гуласал кўнглига яқин олган бу инсон ўз мақсадини ҳам нон орқали айтганига тан берди. Кўп ўтмай уларнинг тўйлари бўлди. Янги қурилган зиёли оилага Бахмалсой ва Илончи қишлоқларида ҳамманинг ҳаваси келди. Ота-она орзулари рўёбга чиққач Курбон дон етиштиришни илмий асосда ташкил этиш йўлида тинмай изланди. Қайси нав буғдой қандай тупроққа тушса, баракали ҳосил беради? Бошоқлардан олинган дон пуч-тўқлиги нималарга боғлиқ? Дунё деҳқончилик илмида қандай ибратли усуллар яратилган? Бу саволларга жавоб излаш ёш олим номзодлик диссертациясини ҳимоя қилгандан кейин ҳам тўхтаган эмас.

Ҳаёт йиллар давомида ёш оилани синовлар тўлқинида қайта-қайта чархлади. Курбон Эшмирзаев ўттиз ёшга кирганда Ливия мамлакатида ишлаганда ҳам, қўриқ туманда ижроқўм раисига биринчи ўринбосар, РАПОга раис, катта хўжаликка раҳбар бўлганда ҳам, кейинчалик илк меҳнат фаолиятини бошлаган қадрдон институтига директор бўлиб келганда ҳам, шу ердан дон сифатини текширишга масъул бўлган янги идорага кўтарилганда ҳам нон ҳақдаги эътиқод кўнглини тарк этган эмас. Қуёш чарақлаган кунлар, булутли дамлар унга ҳамроҳ бўлди. Мустақиллик туфайли Ўзбекистонда ғалла мустақиллигига эришишдек муқаддас орзу унга доимо ёр бўлди.

Мана, олти йилдирки, Курбон Эшмирзаев Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги Илмий-ишлаб чиқариш марказида бош мутахассис, бўлим мудири вазифасида ишлаб келмоқда. Мамлакат ғаллазорларида ерни экишга тайёрлаш, уруғликни саралаш, экинни озиқлантириш, ўримйиғимни мақбул муддатларда амалга ошириш каби юмушлар бўйича жуда кўп фермерлар, деҳқонлар Курбон аканинг кўп йиллик тажрибасига, илмий мактабига мурожаат қилишади. Бу йўлдаги саъй-ҳаракатлар, тажрибаларни татбиқ этиш самаралари янгидан бўй чўзган хирмонларда, тандирларда тўлиб ёпилаётган ширмой нонларда намоён бўлмоқда.

— Ҳар қандай одамнинг маданий даражасини нонга бўлган муносабатидан билиш мумкин, — дейди Курбон ака. — Одам оқ кўйлакка галстук таққан билан зиёли бўлиб қолмайди. Зиёли дегани ундан зиё, нур таралиб турганига ишора. Меҳмон келганда дастурхондаги ҳамма нонни ушатиб қўйиш асло саховат, ҳурмат белгиси эмас. Тўй-идиҳомларда, жамоат ошхоналарида қанчадан-қанча нон чиқитга чиқаётганини лоқайд кузатиш мумкинми?! Ахир шу нон туфайли юртимиз тинч, эртанги кундан кўнглимиз тўқ. Нон оппоқ ундан тайёрланади. Оқлик эса поклик белгисидир.

Ватан қадрини туғилган гўшадан узоқда, юрт соғинчини ҳис қилганда чуқурроқ англаш мумкин. Ер юзининг ўзга элларига борганда кўнглимизнинг бир чеккаси ҳувиллаб туради. Буни Курбон ака ўз ҳаёти ва фаолияти мобайнида бевосита ҳис этган. Хизмат бурчига кўра Ҳиндистон, Хитой, Англия, Германия, АҚШ, Бразилия, Украина, Россия ва бошқа давлатларда сафарда бўлганида дунёда Ўзбекистондан кўра ажойиб диёр йўқлигига ишонч ҳосил қилди.

Ўша етмишинчи йилларда янги оилага ҳамма ҳавас қилган бўлса, бугун мазкур ошиёндан ўқимишли, маърифатли, замонамизга муносиб фарзандлар камолотга етмоқда. Курбон ака ўғил-қизлари билан суҳбат қурганда ҳамиша еб турган нонни оқлаш, ҳалоллаш инсоннинг жамият олдидаги бурчи эканлигини уқтиради. Ватан менга нима берди деб эмас, балки мен Ватанга нима бердим, деган саволга тайёр бўлайлик, дея насиҳат қилади.

Дунёда нонини оқлаган инсонлар ҳамиша эл-улусга намуна бўлиб келганлар.

Шоҳруҳ ЖАЪФАРОВ.

Мулоҳаза, таҳлил

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ БАРҚАРОРЛИГИ

кучли кредит сиёсатига боғлиқ

Тижорат банкларининг кредит операцияларини тўлиқ амалга ошириши уларнинг ўз кредит сиёсатини қай даражада ташкил этилганлигига боғлиқ. Ҳар бир молиявий муассаса ижтимоий, иқтисодий, ташкилий ва бошқа жиҳатларни ҳисобга олган ҳолда кредит сиёсатини шакллантириши банк кредитлашининг муҳим жиҳати ҳисобланади.

Оқилона ишлаб чиқилган кредит сиёсати банк кредит портфели сифатининг ўсишига олиб келади. Шунга мувофиқ, кредит сиёсатининг мақсади, ҳуқуқий тартибга солиш диапазони, мablaғ олиш имконияти, ссуда портфели баланси, муддатлар бўйича мажбуриятлар ва активлар тузилмасини ҳамда бошқа жиҳатларни ҳисобга олиш лозим. Маълумки, тижорат банклари оладиган фойданинг 80-85 фоизгача бўлган қисми унинг кредит операцияларига тўғри келади. Шу боис, ҳар бир банк ўзининг аниқ ва йўналтирилган кредит сиёсатига, кредит портфелини самарали бошқариш механизмига эга бўлиши шарт.

Ҳозир банкларимиз ишлаб чиқаётган кредит сиёсатларида қуйидагиларга алоҳида аҳамият бериши керак. Биринчидан, кредитларнинг таъминланишига ва мақсадли ишлатилишига талаблар ишлаб чиқиш лозим. Бунинг учун банк кредитлар бўйича таъминотга олинган манбаларни кредитни қоплашнинг асосий манбаи деб ҳисобламаслиги керак. Иккинчидан, банк кредит операцияларидан кўрадиган зарарларини минималлаштириш, хусусан, кредитлар бўйича йўқотишларга таъсир этувчи омилларни бартараф этиш зарур. Тижорат банкларининг кредитлар бўйича йўқотишларга таъсир этувчи омиллар таҳлил қилинганда Ғарбий Европа банкларида ички омилларнинг таъсири юқорилиги намоён бўлган. Жаҳон банки маълумотларига кўра, кредит йўқотишларининг 33 фоизига банкнинг ташқи омиллари сабаб бўлган бўлса, ички омиллар 67 фоизни ташкил этган. Бунга асосан кредит учун таъминотнинг етишмаслиги ҳамда мижоз фаолияти ва аризасининг яхши таҳлил қилинмаслиги сабаб бўлаяпти. Шуниси эътиборга моликкі, республикамиз банк тизимида ҳам кредитларнинг қайтмаслигига сабаб бўлувчи бирламчи омиллар айнан шулардир.

Юқоридагилардан келиб чиқадиган хулоса шуки, кредит сиёсатини тўғри ташкил этиш банкнинг кредит портфели сифатига ижобий таъсир кўрсатади. Ҳар бир молиявий муассаса ўз кредит портфели сифатини мунтазам таҳлил қилиб бориши ва зарур бўлганда сифатни яхшилаш борасида чоралар қўллаши, хусусан, кредит портфелини мунтазам диверсификация қилиб бориши лозим.

Республикамизда банкларнинг кредит сиёсати умумий ҳолда ишлаб чиқилган бўлиб, хўжалик юритувчи субъектларнинг хусусияти, қайси тармоққа тегишлилиги ҳисобга олинмаган. Масалан, ҳеч қачон савдо ташкилоти билан ишлаб чиқариш корхонасини ёки деҳқон-фермер хўжалиги билан хизмат кўрсатиш корхонасини таққослаб бўлмайди. Аксарият ҳолларда савдо ташкилоти 10-25 фоиз асосий воситаларга эга бўлади, ишлаб чиқариш корхоналарида ушбу кўрсаткич кўпинча 60-70 фоизни ташкил этади. Бу эса икки ташкилотда молиявий натижалар қандай бўлишидан қатъий назар мухторлик кўрсаткичи ишлаб чиқариш корхонасида юқори бўлади.

Демак, тижорат банклари фаолиятининг барқарорлигини таъминлашда мукаммал кредит сиёсатини ишлаб чиқиш ҳамда кредит портфелини оқилона бошқариш лозимлиги муҳим аҳамият касб этади.

Асила ҲАЙДАРОВА,
Тошкент Молия институти магистранти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 20 февралдаги "Тижорат банкларида аҳоли омонатлари шартларини либераллаштириш ҳамда кафолатларини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони асосида

ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК ТИЖОРАТ

TURON BANK

Ўзбекистон Республикаси аҳолисига миллий валютада қуйидаги янги омонат турларини таклиф этади:

"ИШОНЧ — 1" йиллик 27 фоиз, омонат муддати 3 ой, фоизлар омонат муддати тугагандан сўнг миллий валютада тўланади.

"ИШОНЧ — 2" йиллик 28 фоиз, омонат муддати 6 ой, фоизлар мижоз талабига кўра омонат расмийлаштирилгандан сўнг 3 ой муддатда ёки омонат муддати тугагандан сўнг тўланади.

"ИШОНЧ — 3" йиллик 27 фоиз, омонат муддати 12 ой, фоизлар мижоз талабига кўра ҳар ойда ёки омонат муддати тугагандан сўнг тўланади.

Фармонга асосан 2008 йил 1 апрелдан — 2009 йил 1 апрелгача бўлган даврда истаган киши банкларда ўз депозит ҳисоб варақларини очиши, унга миллий ва хорижий валютада чекланмаган миқдорда маблағ қўйиши мумкин.

Маблағнинг келиб чиқиш манбаларини тасдиқлайдиган ҳужжатлар тақдим этилмайди.

- Турон банк мижозларнинг омонатга қўйган пул маблағлари сир сақланишини кафолатлайди.
- Омонатга қўйилган пул маблағларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланган.
- Омонатга қўйган маблағларингиз ҳисобига олинган даромадингиз солиққа тортилмайди.

Бу ўқув даргоҳи коллеж эмас, нақ кошонага ўхшайди. Боғот — Урганч автомагистралининг шундоққина бўйида жойлашганлиги учун ҳам ўтган-кетган йўловчиларни асло бефарқ қолдирмайди.

— Хўп ажойиб бино бўлибди-да, — дейишади улар ҳайратини яшира олмай. Яна қўшиб қўйишади:

— Бугунги ёшларнинг роса омади бор-да. Қаранг, қандай жойларда ўқишади.

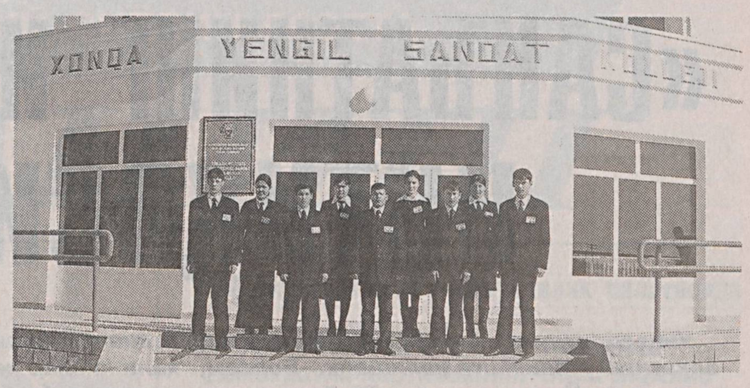

ИСТИҚБОЛИ ПОРЛОҚ МУТАХАССИСЛАР

Хонқа енгил саноат касб-хунар коллежида тайёрланади

Агар ўз кўзингиз билан кўрмасангиз, бу гапларга бироз шубҳа билан қарайсиз: "Нима қилибди, бор-йўғи битта коллеж экан, — дейсиз ўзингизча. — Шунга ҳам шунчаликми...»

Аммо ўқув даргоҳида бўлганингиздан кейин тасаввурингиз тамоман ўзгаради. Ундаги шарт-шароит ва қулайликларни кўриб ҳайратга тушасиз.

Шундай илм масканини барпо этиб, ёшлар ихтиёрига бериб қўйилганлигидан хурсанд бўласиз. Ёшларга ғамхўрлик кўрсатаётган, эртанги кунимиз эгалари бўлмиш бахтиёр ўғил-қизларга катта умид ва ишонч билан қараётган Юртбошимиз ҳаққига дуо айлайсиз.

Хонқа енгил саноат касб-ҳунар коллежи бугун кўпчиликда ана шундай фахру ифтихор туйғуларини уйғотади. Она-ватанимизга бўлган меҳр-муҳаббатини жўштиради. Янги ўқув даргоҳи хонқаликларнинг чинакам бойлигига айланди. Бу таълим муассасасига нафақат маҳаллий ёшлар, ҳатто қўшни туманларнинг умумтаълим мактабларини битираётган ўғил-қизлар ҳам ҳозир катта қизиқиш билан қарашмоқда. Унда ўқишни орзу қилишяпти. Коллеж талабаларига ҳавас билан қарашмоқда.

— Ёшларимизнинг бахти кулганига асло шубҳа қилмайман, — дейди коллеж директори Жамила Қурбонова. — Улар кимлар орзу қилмаган ўқишларда ўқишяпти. Илм масканимизни замонавий лойиҳалар асосида барпо этиб, ишга туширилганига бор-йўғи икки йил бўлди. Дастлабки ўқув йилида 300 нафар ўғил-қизни ўқишга қабул қилдик. Ўтган йили эса уларнинг сафига яна 308 нафар ўқувчи келиб қўшилди. Улар тикувчилик, тўқимачилик ишлаб чиқариши, бухгелтерия ҳисоботи, ҳисоблаш машиналари мажмуалари, тизимлари ва тармоқлари каби тўртта йўналиш бўйича таҳсил олишиб, хоҳлаган мутахассисликларини эгаллашмоқда. Уларга жамоамиздаги 43 нафар устоз-мураббий таълим-тарбия беряпти. "Шуҳрат" медали соҳиби Худайшукур Жуманиёзов, Гулнора Матжонова, Рўзигул Султонова, Хурсанд Эгамбердиев, Озода Оллоберганова, Ширин Латипова, Зайнаб Болтаева сингари тажрибали педагоглар ўз фанларига нисбатан ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотиб, ёшларнинг меҳру муҳаббатини қозонишмоқда. Улар қўлида таҳсил олаётган Акбарали Рўзиев, Бобур Раҳимов, Садоқат Хўжаниёзова, Муниса Рўзметова, Сирож Бекчонов, Гулхаё Авазова сингари фаол ўқувчилар ўзларидаги кучли иқтидор ва салоҳият билан ўқув масканимизнинг шуҳратини оширишмоқда.

Жамила Қурбонова Хоразм вилоятида танилган ишчан, фаол аёлларидан. Кўп йиллар Хонқа туман хотин-қизлар қўмитасига раҳбарлик қилган. Ўз ишини яхши билади. Ишхонада талабчан раҳбар, оилада севимли бека. Келини Садоқат, неваралари Шаҳризода ва Шаҳзодбек, фарзандлари Марҳабо, Алишер ва Дилшодбекларнинг меҳрибон ойижониси. Уларнинг ширин табассуми-ю қувончларига опа бутун борлиғини бахшида этиб юборгудек бўлади. Толеи порлоқ болажонларининг бугунги камолидан қувонади. Фарзандлари каби атрофидаги ўқувчи ёшларнинг ҳаққига дуо айлайди. Уларнинг бахти бекам бўлишини тилайди.

Маъмурият ёшлар билан ишлашни пухта ташкил этиш, уларга чуқур билим бериш мақсадида ижтимоий гуманитар фанлар, аниқ ва табиий фанлар, шахсни ривожлантирувчи фанлар ва махсус фанлар бўйича кафедралар ташкил этиб, уларнинг фаолиятини кучайтирмоқда. Шу билан биргаликда физика, кимё, биология, информатика, лингафон хоналарини замонавий ўқув анжомлари билан тўла жиҳозлашга муваффақ бўлди. Бу шароит ва қулайликлар ўқувчиларнинг тасаввурини бойитади. Ўқиётган фанларини чуқур эгаллашларига ёрдам беради. Ёшлар дарсдан бўшашлари биланоқ ахборот ресурс марказига ошиқишади. Салкам 27 мингта китоб фондига эга бўлган бу маскандан керакли адабиётларни олишиб, ўз устида ишлашади. Бир гуруҳ ўқувчилар эса спорт зали ва майдончаларидан нари кетмайди. Тўгаракларда фаол иштирок этиб, жисмонан чиниқишади. Бир сўз билан айтганда, коллежда ҳар бир кун ўзига хос тарзда ўтади. Бу ерда бўлиб ўтадиган маданий-маърифий, спорт тадбирларидан ҳеч ким четда қолмайди.

Коллежнинг истиқболи порлоқ. У ҳаётимиз учун муҳим бўлган бўғинларга мутахассислар етказиб беришни зиммасига олган. Жамоа бунинг уддасидан чиқмоқда. Ўзининг қатъиятли, ғайрат-шижоатли ёшлари билан эртанги кунимиз учун зарур мутахассисларни таёрламоқда. Улар ҳадемай янги ҳаётга учирма бўлишади. Нафақат Хонқа балки қўшни туманлар иқтисодиётини ривожлантиришда фаол иштирок этишади. Бу борада коллеж жамоаси астойдил меҳнат қилмоқда. Эришилаётган натижалар ҳам шунга монанд қувончли бўлмоқда.

Рустам ДОСТОН,
Зулайҳо ИБРАГИМОВА. ®

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури амалда

ТЎРТКЎЛ ТИББИЁТ КОЛЛЕЖИ

бўлажак шифокорлар маскани

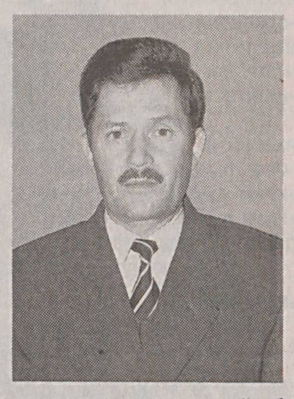

Саҳро бағрини ёриб ўтган узундан-узоқ йўл ниҳоят ортда қолди. У ер-бу ерда уйлар кўрина бошлади. Сўнг ям-яшил далалар, ғаллазорлар кўзга ташланди. Кўп юриб толиққан йўловчиларнинг чеҳрасига бирдан илиқлик югурди. Ахир, кўпчилик ҳадемай оиласи, фарзандлари даврасида бўлади.

— Пойтахтда бир ҳафта юриб, эварамни соғиндим, — дейди нуроний отахон автобус ойнасидан кўз узиб, менга юзланар экан.

Бу гап менга "Данагидан мағизи ширин" деган пурмаъно сўзни эслатди. Бобо ва эвара ўртасидаги соғинчни ўзимча ҳис эта бошладим. Қизиқувчанлигимдан уни саволга тутдим:

— Зап эварангиз бор экан-да, тезда соғиниб қолган бўлсангиз?

— Нимасини айтасиз, — отахоннинг кўнгли ёришди, — ўзиям хўп ажойиб қиз-да. Оқ халатини кийиб олса борми, ҳусну латофати янаям очилиб кетади.

— Шифокорми дейман?

— Йўқ, талаба. Тўрткўлдаги тиббиёт коллежида ўқийди. Ҳозир онасининг ёнида амалиёт ўтаяпти.

— Она-бола яхши касбни танлашибди. Бирининг изидан иккинчиси, ҳадемай сулола яратишар экан-да.

— Тўнғич неварамнинг қаллиғи шу ўқишни битирган эди, кам бўлмади. Ҳозир туғруқхонадаги энг яхши акушерлардан бири. Ҳадемай қизи ёнига киради... Иқболимизга шундай ўқув даргоҳлари бор экан, ёшларимиз ўқиб, камол топмоқда. Касб-ҳунар эгаллаб, яхши мутахассис бўлиб етишаяпти. Уларга қараб ҳавасимиз келади. Эҳ ёшлик, қандай гўзал, беғубор давр.

Отахоннинг айтганича бор. Ёш авлод камолотини таъминлаш ҳозир юртимизда энг муҳим вазифалардан бирига айланган. "Таълим тўғрисида"ги қонун, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг шарофати билан бугунги ёшлар эртанги кунимизнинг муносиб эгалари бўлиб вояга етишмоқда. Уларнинг пухта билим олиб, касб-ҳунар эгаллашлари учун яратилган шароитларни кўриб беихтиёр тўлқинланасиз. Юртбошимизнинг "Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва алоатта бахтли бўлишлари шарт", деган пурмаъно сўзларининг моҳияти кўз ўнгимизда яққол намоён бўлади.

Тўрткўл тиббиёт коллежи нафақат Қорақалпоғистон Республикасида, балки мамлакатимиздаги намунали ўқув масканларининг бири. Бу ердан етишиб чиқаётган ўрта бўғин тиббиёт ходимлари соҳадаги ислоҳотларни изчил амалга оширишга камарбаста бўлишмоқда. Эл соғлиғини юрт бойлигига айлантиришаяпти. Ўз ишига сидқидилдан меҳр боғлаган тажрибали устоз-мураббийларнинг саъй-ҳаракатлари билан коллеж талабалари, ўқувчи-ёшлари Ватанимизга муносиб фарзанд бўлиб етишмоқдалар. Ҳаётнинг олдинги сафларида бўлишга интилишаяпти. Ўқув даргоҳида бўлиб, қилинган ишлар, эришилган ютуқлар билан танишганимизда бунга гувоҳ бўлдик.

— Ёшларимиз билимга чанқоқ, ҳаётга теран назар билан қараётган ўғил-қизлар эканлигидан қувонамиз, — дейди коллеж директори Аҳмет Байрамтаганов. — Уларнинг ўз танлаган йўли, аниқ мақсадлари бор. Турли ёт таъсир ва қарашлардан холи. Ахир, ўзини англамаган одам ўзгани қандай англайди? Унинг дардига қандай малҳам бўла олади? Биз ўқувчиларимизга буни доимо тушунтириб борамиз. Эл хизматида бўлишдек олижаноб ишнинг масъулиятини уларнинг онгига сингдирамиз. Бемор дардига малҳам бўлиш осон иш эмас. Эгнига оқ халат кийиб, виқор билан юришнинг ўзи бўлмайди. Сен инсон ҳаёти учун жавобгарсан. Унинг ҳаёт-мамоти фақат шифокорга боғлиқ дамлар ҳам кўп бўлади. Шундай пайтларда қабул қилган тўғри қароринг, билим ва тажрибанг иш беради.

— Демак, ҳамма нарса ёшларнинг ўзларига, қизғин саъй-ҳаракатларига, орзу-интилишларига боғлиқ экан-да.

— Албатта.

— Ёшларнинг ҳаётдан муносиб ўрин эгаллашлари учун аввало нималар қилиш керак, деб ҳисоблайсиз?

— Уларга тўғри йўл кўрсатиб, пухта билим бериш, касб-ҳунар сирларини чуқур ўргатиш зарур. Юксак маънавиятли, билимли инсон, қолаверса, яхши касб эгаси ҳеч қачон кам бўлмайди. Меҳнатининг роҳатини кўриб, эл ардоғида юради.

Директорга мен йўлда отахон билан қилган суҳбатимизни айтиб бердим.

— Бизда бундай мисоллар кўп, — деди Аҳмет ака мамнун бўлиб. — Бундан фақат хурсанд бўлиш керак. Ахир, ўз касбини фарзандларига раво кўрмаётган ота-оналар қанча.

Коллежни айланамиз. Машғулотлардан танаффусга чиққан талабалар салом бериб, атрофимиздан ўтишади. Оиласи, мактабида кўрган тарбиясини худди бизга намойиш этаётгандек. Шунда Аҳмет акага бир коллежда бўлганимизда ўқувчилар ҳатто салом беришни ҳам билмаганлигини айтиб бердим.

— Ҳамма нарса одамнинг ўзига, унинг маънавиятига боғлиқ, — деди Аҳмет Байрамтаганов. — Миллий тикланиш, миллий ўзликни англаш оиладан, бола камол топган муҳитдан бошланади, деган гап бор. Биз доим ёшларимизни катталарни ҳурмат, кичикларни иззат қилишга ўргатиб борамиз. Маънавият ва маърифат ишларини бир зум бўлса-да, бўшаштирмаймиз. Бирон кун йўқки, бу масалалардан ёшлар холи қолса. Узоққа бормайлик. Куни-кеча туманимиз прокурори Музаффар Қурбонбоев коллежимизда бўлиб ўқувчиларимиз билан учрашди. "Ёшлар йили" Давлат дастурига мувофиқ туман прокуратураси билан ҳамкорликда ташкил этган мазкур тадбиримиз ўқувчиларимизда катта таассурот қолдирди. Унга мутасадди ташкилотлар раҳбарлари ҳам таклиф этилди. Учрашув иштирокчилари ёшлар камолоти, маънавияти ва тарбияси хусусида ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришиб, битирувчиларни ишга жойлаштиришдек долзарб масалага ҳам муҳим эътибор қаратишди. Маълумки, бу — давр талаби. Коллежда ўқиётган ўқувчи эртага дипломи билан кўчада қолмайди. Қаерга ишга боришини яхши билади. Ўзига ғамхўрлик кўрсатаётганларнинг меҳру муҳаббатини ҳис этиб яшайди...

Аҳмет Байрамтаганов мазкур ўқув муассасасига 2000 йилдан буён раҳбарлик қилиб келмоқда. Олий тоифали ўқитувчи, тиббиёт фанлари номзоди. Айнан унинг меҳнатлари туфайли ўқув даргоҳи қайта реконструкция қилиниб, ўзининг бугунги кўркам қиёфасига эга бўлди. Шу билан биргаликда, у Қорақалпоғистон Республикаси туркман миллий-маданий маркази раисининг ўринбосари ҳамдир. "Олис йиллар, нурли манзиллар" номли тарихий-бадиий китобнинг муаллифи. Унда қорақалпоғистонлик туркманларнинг кечаги ўтмиши ва бугунги ҳаёти ҳақида ҳикоя қилинади. Ёшларга бўлган чексиз меҳру муҳаббати боис уларнинг ишончини қозонаётган Ахмет акани ҳамма ҳурмат қилади. Ундан ишчанлик, фидойилик каби гўзал фазилатларни ўрганишади.

Коллежда пухта ишлаб чиқилган ўқув режаси билан биргаликда, маънавият ва маърифат ишларининг 12 ойга мўлжалланган дастури мавжуд. Унга мувофиқ ўқувчилар кенг қўламли маънавий-маърифий тадбирлар билан қамраб олинади.

— Маънавият — ҳаёт гултожи, — дейди директорнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Айгул Атажонова бизга бир даста ҳужжатларни тақдим этаркан. — Маънавияти бой инсон асло кам бўлмайди. Шу жумладан ёшлар ҳам. Уларнинг онгига юксак маънавият ва маърифатни чуқур сингдириш билан дунёқарашини бойитамиз. Шу азиз юрт, она-Ватанимизга бўлган меҳр-муҳаббатини мустаҳкамлаймиз. Ўз юртини севмаган, у билан фахрланмаган инсондан нима кутиш мумкин, ахир.

Коллеж ўқувчилари белгиланган дастурга мувофиқ маънавий-маърифий тадбирлардан кўп нарсаларни ўрганишмоқда. Халқ байрамлари, оммавий тадбирлар билан биргаликда улуғ алломаларимиз ҳаётига бағишланган кечалар, учрашувлар улар ҳаётида ёрқин из қолдирмоқда. Ўз навбатида ёшлар устозлари билан муқаддас қадамжоларга зиёратга бориб туришибди. Коллеж маъмурияти томонидан ташкил этилган Нукус, Хива, Бухоро, Самарқанд ва мамлакатимиз пойтахтига саёҳатга келишмоқда. Юртимиздаги кенг кўламли ўзгаришларни ўз кўзлари билан кўриб, ҳис этишяпти. Ўз ёшларига меҳр боғлаган, уларнинг камолотини таъминлаш учун тиниб-тинчимаган шундай жамоага, шундай ўқув даргоҳига ҳавас қилмай бўладими?

Илм масканида таълим-тарбия ишларини пухта йўлга қўйиш учун астойдил изланишлар олиб борилмоқда. Тўла таъмирдан чиқарилиб, шароити яхшиланган замонавий ўқув биноларида ўқувчилар ўз соҳаларининг яхши, малакали мутахассиси бўлиб етишмоқдалар. Учта ўқув корпуси, спорт ва мажлислар зали, 200 ўринли ётоқхона, 100 ўринли ошхона, ёзги спорт майдончалари уларнинг ихтиёрида. Бундан ташқари, яхши жиҳозланган "Маънавият ва маърифат" хонаси, ахборот-ресурс маркази ёшлар билан гавжум.

Бугунги кунда коллежда тўртта йўналиш бўйича мутахассислар тайёрланмоқда. Яъни ўқувчилар ҳамширалик иши, акушерлик иши, фармация ва стоматология соҳаларини пухта эгаллаб, саломатлик посбонлари бўлиб етишмоқдалар. Уларнинг орасида стоматология соҳаси янги йўналиш. Унинг ташкил этилганига бор-йўғи тўрт йил бўлди. Маҳаллий аҳолининг бу соҳага бўлган эҳтиёжини чуқур ўрганган маъмурият ташаббусни қўлга олди. Стоматология бўйича мутахассислар тайёрлашни йўлга қўйди. Қилинган саъй-ҳаракатлар кутилганидан ҳам яхши самара берди. Ўтган ўқув йилида бу йўналишни 25 нафар ўқувчи битирди. Умуман, барча йўналишлар бўйича 550 нафар талаба ўқишни тугатиб, ўз орзу-мақсадига эришди. Эндиликда уларнинг кўпчилиги устозларидан олган билим ва тажрибаларини ишга татбиқ этишмоқда.

— Ёшларимизнинг камолини кўриб қувонамиз, — дейди коллеж касаба уюшмаси қўмитаси раиси, рус тили ўқитувчиси Азад Абдуллаев. — Улардек пайтларимиз ёдимизга тушади. Ўзимизни қўйинг, ҳаттоки, фарзандларимизни ҳам шундай шароитда, кўркам, муҳташам илм кошоналарида ўқиши тушимизга ҳам кирмаган. Жамоамиз унчалик катта эмас. Бизда юз нафарга яқин ходим ишлайди. Уларнинг 36 нафари врач-педагог, 35 нафари эса умумтаълим ўқитувчиларидир. Устоз-мураббийларнинг ҳар бири ўз касбини чин дилдан яхши кўради. Ёшларни ўқитиб, ҳунар ўргатишга интилади. Ўқувчилардаги қобилият ва ютуқларни кўришганида мамнун бўлишади. Меҳнатларининг самарасидан роҳатланишади. Кейинги йилларда коллежимиз маъмурияти устоз педагогларнинг маҳоратини ошириш, савиясини юксалтириш, обрў-эътиборини мустаҳкамлаш борасида муҳим ишларни амалга оширмоқда. Жамоамизга кўп йиллик меҳнати сингган Патима Шерипбаева, Саида Сабурова, Моҳира Розимбетова, Қурбанбика Досжанова, Хуржан Хўжаниязова каби тажрибали педагогларимиз билан бугун ҳақли равишда фахрланамиз. Улар фидокорона меҳнатлари билан ўқув юртимизни шарафларга буркашяпти.

Биз ўқув даргоҳида таҳсил олаётган Севара Туребаева, Жавлон Қўзиев, Матлуба Султонова, Гулноза Полвонова, Жанна Хожаметова, Шоира Тожиева каби иқтидорли, истеъдодли ёшлар билан суҳбатлашдик. Улар шундай ўқув даргоҳида билим олиб, касб-ҳунар эгаллаётганликларидан мамнун эканликларини билдиришди. Кўнгилларидаги орзу-ниятларини ҳам яшириб ўтиришмади:

— Яхши мутахассис бўлиш билан устозларимиз ишончини оқлаймиз. Эл соғлиғини сақлашдек шарафли ишга муносиб ҳисса қўшамиз...

Бу шунчаки орзу-ҳавас эмас, балки ғайрат-шижоатли ёшларнинг ўз мақсадлари йўлидаги дадил интилишларидир. Интилганга эса доимо омад ёр бўлаверади.

Рустам АҲМАДАЛИЕВ. ®

«САНЪАТНИНГ ИБТИДОСИ БОРУ ИНТИҲОСИ ЙЎҚ...»

Университетни битирган собиқ курсдош қизлар билан метронинг "Пахтакор" бекатида учрашишга келишдик. Борсам, ҳали қизлар келишмаган экан. Атрофни кузатдим. Ўтган асрнинг 70-йилларида қурилган бу бекат гумбазидаги ҳар хил нақшларга тикилиб хаёлга чўмдим. Ижод намуналари гўё ганчга битилган достонга ўхшайди. Бекатга йиғилган курсдош қизларнинг кулгуси хаёлимни бўлди...

Журналист аҳлининг қизиқ феъли бор, бир нарса хаёлидан ўтдими, уни билишга ҳаракат қилади. Суриштириб, ганчкор уста, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, Ўзбекистон Бадиий академияси академиги Абдураҳим УМАРОВни топдим. У киши ҳақида олдин ҳам матбуотда ўқигандим.

— Шу йилнинг январь-февраль ойларида Юртбошимиз ташаббуси билан АҚШнинг Нью-Жерси штатидаги Довер шаҳрида жойлашган Туркистон — Америка ассоциацияси биносида "Нефтгазмонтаж" қўшма корхонасининг "Ўзбегим устолари" бошқармаси ва Республика "Усто" уюшмаси усталари билан биргаликда бадиий безак бериш ишларини амалга оширдик, — дея сўз бошлади уста. — Марказнинг асосий залидаги маҳобатли паннода Хива, Бухоро, Самарқанд шаҳарлари фонида юртимизнинг машҳур алломалари Беруний, Хоразмий, Ибн Сино, Камолиддин Беҳзод, Улуғбек, Алишер Навоийларнинг тимсоли акс эттирилди. Марказ залларига ўйма нақшли ёғоч эшиклар ўрнатдик. Шунингдек, марказнинг асосий залини усталаримизнинг бадиий ганч ўймакорлиги санъати намуналари, деворий нақшлар, сопол ва хонатласдан иборат композициялар билан безадик. Бундай миллий услубда таъмирланган марказ билан танишишга келган АҚШда истиқомат қилувчи ватандошларимиз композицияларни кўриб қойил қолишди. "Биз Ўзбекистонга бормасак ҳам ишларингизни кўриб руҳланиб кетяпмиз", — дея бизни алқашди.

— Бундай катта ишларни бажариш учун албатта, катта куч ҳам керак.

— Рости, эрталабдан кечгача ишладик. Аммо чарчоқ билмадик. Сабаби, биз ўзбек миллий санъати ва маданиятини намойиш қилаётганимиздан мамнун эдик. Ватандошларимизнинг ишларимизга қизиқишгани, офисларимиз шу услубда бўлишини истардик, дея билдирган фикрлари ҳам бизга руҳий мадад бўлди.

— Демак, санъатимиз орқали юртимизни бутун дунё танимоқда.

— Бир воқеа ёдимга тушди. Испаниядаги ижодий сафар давомида Мадрид аэропортида текширувдан ўтаётганимизда ҳабаш назоратчи паспортимни кўриб: "Ўзбекистон, Тошкент", — деб хурсанд бўлди. У нима деяётганини тушунмасам-да, мамнунлигини билардим. Таржимоннинг айтишича, у Ўзбекистонда бўлиб, тарихий ёдгорликларимизни кўрган, меҳмондўстлигимизга қойил қолган. Унинг юртимиз ҳақидаги илиқ сўзларини эшитиб, кўзим ёшланганини сезмай қолибман...

— Ганчкорликка қизиқишингиз нимадан бошланган?

— 1959 йилнинг баҳор фасли серёғин келганлиги сабабли кўча томондаги деворимиз таъмирталаб бўлиб қолганди. Оилада тўнғич фарзанд бўлганлигим учун укаларим билан лой тайёрлаб, деворни сувай бошладик. Ўртоқларим ҳам ҳашарга келишди. Шунда улар ганчкор уста Маҳмуд Усмонов раҳбарлигидаги тўгаракка қатнашаётганини айтиб қолишди. Мен ҳам қизиқиб қолдим ва улар билан тўгаракка қатнай бошладим. Ўрта мактабни битириб, устозим раҳбарлигида бир неча иншоотларда ганч ўймакорлик ишларини бажаришда шогирд бўлиб қатнашдим. 1966 йил устозим Маҳмуд Усмонов маслаҳатлари билан Тошкент политехника институтининг меъморчилик факультетига ўқишга кирдим. Ўқишдан бўш вақтларимда ганч ўймакорлик санъати безаги ишлари билан шуғулландим. Устозим раҳбарлигида Тошкент метрополитенининг бир қанча бекатларида мен чизган лойиҳа асосида ганч ўймакорлик ишлари бажарилган. Умуман олганда, бу

Дилдан суҳбат

санъатнинг ибтидоси бору интиҳоси йўқ.

— Мустақиллик йилларида миллий қадриятларимиз қадр топди. Мамлакатимизда катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилди, шундай эмасми?

— Аслида, истиқлол шарофати билан мамлакатимиз катта қурилиш майдонига айланди десак, муболаға бўлмайди. Юртбошимиз ташаббуси билан юртимиздаги муқаддас қадамжолар, оламга кўз-кўз қилишга арзигулик иншоотлар қайта тикланди, таъмирланди ва янгилари қурилди. Унда бизнинг ҳам ҳиссамиз бор, албатта. Айниқса, иншоотларнинг миллий маданий меросимизни асраган ҳолда безатилиши ва дунёга миллий маданиятимизни таништиришдек кенг кўламли ишларнинг амалга оширилиши бизни жуда қувонтиради. Олий Мажлис, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, Тошкентдаги "Қатағон қурбонлари хотираси" мажмуаси, Термиздаги Археология музейи, Тошкент, Қарши, Навоий шаҳридаги Хотира майдонлари каби каттакатта иншоотлар уюшма усталари томонидан безатилган. Шунингдек, Ўзбекистоннинг Франция, Германия, Ҳиндистон элчихоналари бинолари ҳам миллий санъатимизнинг ганч, ёғоч ўймакорлиги, наққошлик санъати, миллий услубларни қўллаган ҳолда бунёд этилган.

Самарқанддаги Имом ал-Бухорий, Бухородаги Баҳоуддин Нақшбанд, Самарқанддаги Шоҳи Зинда мажмуаларини тиклашда маънавий меросимизни сақлаб қолишга интилдик. Уларда шип учун шарафанинг кўпқаватли мўқарнасли, карнизларда кичик шип ва гумбазларда ҳовузак, гумбаз усти безаклари нақшида ироқи усули қўлланилди. Тошкентдаги Темурийлар тарихи Давлат музейининг ички безагида миниатюра услубидаги деворий нақшлардан фойдаланилган. Кундал услубидаги гумбаз ички безакнинг асосини ташкил этади. Энг катта иш ўтган йили Тошкентдаги Ҳазрати Имом тарихий мажмуасининг таъмирланган бўлди. Янги жоме масжидининг барча айвон, эшик, ромлари, гумбаз ва деворларидаги ганчкорлик, наққошлик ишлари миллий меъморчилик услубларида бажарилди. Мажмуа таркибидаги Мўйи Муборак мадрасасининг барча безаклари қайта таъмирланиб, муқаддас Қуръони каримнинг нодир нусхаси — Усмон мусҳафи учун музейга айлантирилди. Шу жумладан, Тилла Шайх масжиди безаклари ҳам таъмирланди.

— Асарларингизда миллийлик ва замонавийликнинг уйғун ҳолатини илғаш қийин эмас.

— Бастакорми, устами, ҳофизми ҳеч бирида ижод намунаси тез тайёр бўлмайди. Сабаби, яхши ижодий асар вақт ва меҳнат, шу билан бирга муҳаббат талаб этади. Зеро, бизнинг санъат халқ амалий санъати ҳисобланади. Ота-боболаримиздан ўтиб келаётган ганчкорлик ишлари бор. Булар ҳозиргача ривожланиб келяпти. Бунинг илдизи жуда чуқур. Биз биноларни безашда қатнашганимизда асарларимизга кулолчилик, наққошлик, ганчкорлик, миниатюра намуналаридан киритамиз. Ва уларга замонавий руҳ берамиз. Замонавий биноларга эса миллий руҳда безак беришга ҳаракат қиламиз. Шунда бинолар ўзгача шакл олади. Миллий архитектурани замонавий услубда ифодалаш ҳам бир санъ атдир, аслида.

Хоразмнинг Хонқа қишлоғида Райимберди Матжонов сулоласи бор. Улар кулолчилик билан шуғулланишади. Наманганнинг ҳаворанг кулолчилик асарлари Америка, Францияда ўзбек санъатини кўз-кўз қиляпти. Ёғоч ўймакорлигида қўқонлик уста Кодиржон Ҳайдаров мактаби, Маҳмуд Усмоновнинг Тошкент ганчкорлик мактаблари мавжуд. Кам ишлатиладиган Термиз услуби эса ўйма шаклда тайёрланади. Услубларнинг фарқлари шундаки, уларда ҳар бир вилоятнинг қадимдан то шу вақтгача бўлган миллий маданиятини англаш мумкин.

— Ижодга туртки берувчи куч нимада деб ўйлайсиз?

— Ҳар бир инсон ўзидан қандайдир яхшилик қолдириши керак, деб ўйлайман. Оила боқиш, эҳтиёжларни қоплаш учун маблағ зарур албатта. Агар сен ўз касбингни севсанг, одамларга яхшилик қилиш учун халқингга астойдил ва ҳалол хизмат қилсанг, қилган меҳнатинг муносиб тақдирланади ва шунга яраша маблағ ҳам тўланади. Айтмоқчиманки, ариқ очибми, сув чиқарибми, мактаб қурибми — нимадир фойдали иш қилдингми, демак, сен бу дунёга бекорга келмабсан. Айниқса, Юртбошимиз томонидан усталарга шундай шароитлар яратилаётган бир вақтда ўз ҳунарингни намойиш этмаслик мумкин эмас.

— Ҳамюртларимизнинг санъатга бўлган меҳри ошса, дейман. Бутун жаҳон санъатимизни таниса. Дунёнинг энг чеккасидаги кичик бир давлат фуқароси ҳам ўзбек санъатига қойил қолса албатта, биз ғурурланамиз.

Адибахон РАҲМАТУЛЛАЕВА суҳбатлашди.

НАРВОН ҲАНГОМАСИ

Устоз Қудрат Ҳикматни хотирлаб

Қудрат Ҳикмат уй қурганди
Дўст-ёрлари қўллашиб.
Ҳашар қилиб қўшнилар,
"Қани, бўл-ҳа-бўл"лашиб.
Участка деганлари
Топганингни ютаркан.
Яхшиямки, кўп қисмин
Устоз Ойбек кўтарган.
Гоҳо оғриб буйраги,
Қалбин ўяр-пармалар.
Бир тарафда Қўшчонов,
"Қудратвой!" — деб "ҳорма"лар.
Ва ниҳоят уй битиб,
Ҳовли тўйин ўтказди.
Ўзи суйган ғалвирак,
Бодом, ёнғоқ ўтқазди.
Сотиволди Йўлдошев
Совға қилди бир нарвон.
Қудрат Ҳикмат боладай
Қувнаб кетди беармон.
Бу буюм ҳам ҳаётда
Ўз бурчини ўтайди.
Томга чиқсанг, асқотар —
Боғбон дарахт бутайди.
Шоир калта иштончан,
Толга тираб шотини,
Тепадан пастга қараб,
Бўяр "ёғоч отини".
Қия ўраб рўмолин,
Чойга уннар хотини.
Томоқ қуриб, ён қўшни
Кириб келар ботиниб:
— Ҳорманг, ҳорманг, Қудратвой!
— Бор бўлинг, — дейди шоир.
Қўшни берар маслаҳат
Нарвон бўяшга доир:
— Биз томонда шотини
Ерга аста йўлайди.
Кейин уни бир четдан
Ошиқмасдан бўяйди.
Икков роса кулишди:
— Узр, Улуғ, қаранг-а!..
Мен ҳам бергум маслаҳат
Бу ҳақда ёш-ялангга...

Турсунбой АДАШБОЕВ.

Тўлин юзларига ой-да харидор,
Қаро сочларига тун-да ҳавасманд.
Ўзлик либосида очилган, эй гул,
Ифорларингга зор дилга берма панд...

Нўъмонжон МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Ҳаётга боқиб

КЎНГИЛДАН КЕЧГАН ФИКРЛАР

Зўр илмий кашфиётлар ва ихтиролар аксарият ҳолларда олимлар ва муҳандисларнинг азалдан бир қолипга тушиб қолган хулосалари, фикрлари ва тасаввурларига, айниқса, уларнинг гумонларига зид равишда яратилади.

* * *

Муайян мавзудаги илмий ишни бажаришга киришишдан олдин тадқиқотлар якунида олинадиган натижани башорат қилиб, чамалаб олиш муҳимдир. Зеро, илмий ишнинг охирги натижаси, бу тадқиқотчи интиладиган маррадир. Агар марра ноаниқ бўлса, тадқиқотчи поёнсиз саҳрода адашиб қолган сайёҳга ўхшаб қолади, қаерга боришини билмасдан, сарсон бўлиб юраверади.

* * *

Шундай олимларни учратдимки, нутқи тўмтоқ ва ноаниқ — эшитсанг, ҳеч нарсага тушунмайсан, аммо ёзиши равон ва аниқ — ўқисанг, қойил қоласан.

* * *

Улкан илмий кашфиётларни яратганлар қанчалик олқишга сазовор бўлса, улардан амалиётда фойдаланиш йўлларини кўрсатганлар ҳам шунчалик олқишга сазовордирлар. Зеро, "Жамият ривожи назария ва амалиётнинг жонли бирлигидир" (Арасту), "Амалда қўлланилмайдиган билим жонсиз танага ўхшайди. Билим дарахтдир, амал эса — унинг меваси. Ҳосил бермайдиган шох носоғлом бўлади" (Ҳусайн Воиз Кошифий).

* * *

Илмий анжуманларда баъзан сукут сақлаб ўтиришга, баъзан эса кўпроқ гапиришга мажбур бўласан. Аммо кузатувларим натижасида англаб етдимки, сукут сақлашда ҳам, гапиришда ҳам меъёрни унутмаслик керак экан. Масалан, француз файласуфи Монтескьенинг "Гоҳида сукут ҳар қандай гапдан ҳам маъноли бўлади" деган фикрларига амал қилиб гапирмай, ҳадеб сукут сақлайверсанг, сени билимсиз, ҳатто кўрқоқ деб, аксинча, Михаил Пришвиннинг "Мен билган нарсам ҳақида сукут сақласам, буни нодонлик деб ҳисоблайман" деган хулосасига риоя этиб, муҳокамаларда фаолроқ иштирок этсанг ёки кенгроқ фикр билдирсанг, сени билағон, ҳаттоки, шуҳратпараст деб ҳам ўйлашлари мумкин.

Муҳаммад ТОШБОЛТАЕВ, техника фанлари доктори.

МАКТАБ ТОПГАН ДАРОМАД

Самарқанд вилоятининг Оқдарё туманидаги 34-умумтаълим мактабининг янги биноси фойдаланишга топширилганига унча кўп вақт бўлгани йўқ. Аммо бу ерда қисқа давр мобайнида таълим жараёни жадаллик билан ривожлантирилди. Кенг ва ёруғ синф хоналарига Хитой Халқ Республикасидан келтирилган 15 та замонавий компьютерлар ўрнатилди.

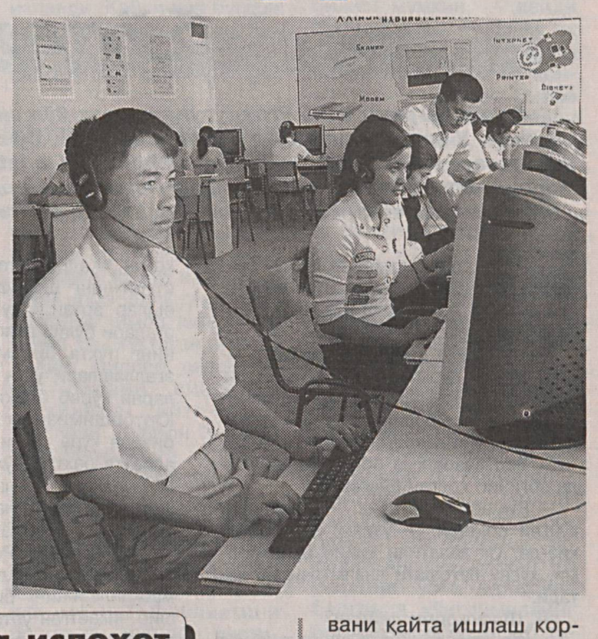

— Бизга яратиб берилган бундай шарт-шароитдан беҳад хурсандмиз, — дейди мактаб директори Сурайё Ортиқова. — Барча хатти-ҳаракатимиз "2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий давлат дастури"ни амалга оширишга қаратилган. Таълим жараёнида замонавий ўқув техника воситаларидан унумли фойдаланяпмиз. Чунончи, "Компьютер саводхонлиги", "Сиз компьютерни биласизми?" каби танлов ва конкурслар мунтазам ўтказиб келинмоқда. Ҳар бир дарсни устозлар "Интерфаол" усулида олиб боришаётганлиги таълим соҳасининг юқори босқичга кўтарилишига олиб келди. Бошланғич синф ўқитувчиси Адолат Эргашеванинг "Дебют", "Ақлий ҳужум" деб номланган ўқитиш усули ўқувчиларнинг билим савиясини оширишга хизмат қилаяпти.

Шунингдек, устоз Зулфияхон Мўминованинг тажрибаси бутун туман мактаблари ўқитувчилари ўртасида оммалаштирилмоқда. У давлат таълим стандартларига тўлиқ амал қилган ҳолда янги педагогик технологиялардан самарали фойдаланмоқда. Бундан ташқари, ўқув даргоҳимизда спорт ишларига ҳам алоҳида эътибор бераяпмиз. 9-синф ўқувчиларидан Шоҳсанам Чориқулова, Маҳлиё Ҳамидовалар ўқиш ва жамоат топшириқларини бажаришда барчага ўрнак бўлишаяпти. Собиқ ўқувчиларимизнинг 20 нафари Самарқанд давлат университетини имтиёзли диплом билан тугатиб, бугунги кунда турли соҳаларда муваффақиятли ишлашяпти.

Таълим ва ислоҳот

— Ютуқларингиз омили кўп экан. Ишни ташкил қилишда яна нималарга эътибор қаратаяпсизлар?

— Мактабимиз ҳовлисига кўзингиз тушгандир. У ерда боғ яратиш мақсадида 300 туп ҳар хил мевали дарахт кўчатлари ўтқаздик. Мана, бир неча йилдирки, ҳосилдан яхшигина даромад олаяпмиз. 4 минг дона терак ва кўпгина манзарали дарахтлар мактаб қиёфасини ўзгартириб юборди.

Ёрдамчи хўжаликдаги еримизда сабзи, картошка, беда, помидор, бодринг ва шунга ўхшаш сабзовот экинларини экдик. Туман ҳудудида жойлашган фермерлар ҳамда мевани қайта ишлаш корхоналари билан шартнома тузганмиз. Топилган даромадни мактабнинг кам-кўстига, илғор ўқитувчиларни рағбатлантиришга, шунингдек, кам таъминланган оила фарзандларини дарслик ва кийим-кечак билан таъминлашга ишлатаяпмиз.

Ҳа, излаган имконият топади. Таълим-тарбия жараёнида ҳам ҳар қандай хайрли ишни амалга оширса бўлар экан. Буни Оқдарё туманидаги 34-умумтаълим мактаби фаолияти мисолида яққол кўриш мумкин.

Норқул МАЪМУР, "Миллий тикланиш" мухбири. ®

Муассис: «Миллий тикланиш» демократик партияси

Миллий тикланиш ижтимоий-сиёсий газета
MILLIY TIKLANISH

Бош муҳаррир Ҳосил КАРИМОВ

ТЕЛЕФОНЛАР: Қабулхона — 233-67-51. Бўлимлар — 236-58-73.
E-mail: milliy-tiklanish@mail.ru

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

® - Тижорат материали

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.

Босишга топшириш вақти 22.00
Нашр кўрсаткичи — 158

Газета 02 23-рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма: Г — 423.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Адади 2848
Сотувда эркин нархда

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй

1 2 3 4 5 6

Босишга топширилди — 21.00